

Petiție Ad Astra privind finanțarea adecvată a competițiilor de proiecte de cercetare.

Asociația "Ad Astra" își exprimă îngrijorarea în legătură cu finanțarea unui număr foarte mic de proiecte din cadrul competiției din Programul 5.1 - Idei⁽¹⁾. În cadrul acestui program a fost oferit un singur instrument de finanțare, respectiv o singură competiție - PCE2023, cea pentru care rezultatele finale s-au anunțat acum, după aproape un an și jumătate. Întârzierea finanțării cercetării, precum și finanțarea unui număr nesemnificativ de proiecte de cercetare, are un efect profund negativ asupra comunității științifice din țară și din diaspora. Aceasta este o nouă lovitură pentru Cercetarea din România, aflată de zeci de ani într-o stare de subfinanțare, "brain drain" și incertitudine cronică.

În tabelul de mai jos asociația Ad Astra a întocmit o scurtă sinteză cu numărul de proiecte finanțate pe ariile de cercetare pentru competiția Program 5.1 - Idei din acest an, precum și din anii anteriori când această competiție a făcut parte din PNCDI III prin programul - P4 - Cercetare fundamentală și de frontieră. După cum se poate observa, pentru unele arii de cercetare au fost finanțate doar 2 proiecte de cercetare.

Domeniu	Numar proiecte aprobate
Biologie și ecologie	5
Chimie	5
Fizică	4
Informatică	2
Matematică	2
Medicină	5
Știința materialelor	7
Științe inginerești	8
Științe sociale și economice	9
Științe umaniste	8
Științele pământului și ale atmosferei	2
Științele vieții aplicate și biotehnologii	4

An	Numar de proiecte finatate	Buget total proiecte PCE	
		kRON	kEURO
2016	199	170,000	37,777
2020	244	290,000	60,415
2021	127	150,000	31,250
2023	61	78,000	15,600

Întreg programul 5.1 - Idei lansat anul trecut, care nici măcar nu se lansează în fiecare an, pentru toate domeniile de cercetare, beneficiază de un buget redus de numai 75 de milioane de RON (cca. 15 milioane de Euro), care reprezintă chiar mai puțin decât un singur grant TEAMING⁽²⁾. În contextul în care s-a declarat de nenumărate ori că cercetarea va beneficia de o finanțare continuă, predictibilă și consistentă și care să recunoască și să recompenseze excelența în cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă⁽³⁾, este total de neînțeles durata extrem de lungă a procesului de evaluare. În plus, după cum se poate observa în tabelul de mai sus, exista un număr extrem de mic de proiecte finanțate, în scădere vertiginoasă față de anii anteriori. De exemplu, la domeniul „Medicină”, din 50 proiecte depuse (în condițiile în care au existat criterii exigente de eligibilitate)

doar 5 au fost finanțate. De data asta nici măcar liste de rezerva nu mai există. Ne întrebăm dacă autoritățile consideră ca fiind normal ca într-un domeniu prioritar cum este Medicina, 8 proiecte excelente (din totalul de 50), evaluate cu peste 90 puncte, să fie eliminate de la finanțare? Menționăm de asemenea că față de anul 2020⁽⁴⁾, în acest an au fost finanțate de circa 4 ori mai puține proiecte de cercetare. De asemenea, un factor foarte îngrijorător, este numărul din ce în ce mai mic de proiecte depuse față de competițiile anterioare (755 de proiecte în anul 2024 față de 1053 de proiecte în anul 2020), acest lucru arătând gradul ridicat de neatractivitate al cercetării în România.

Din păcate o asemenea tendință descendentă și fragmentată se poate observa și la competițiile de tip PD⁽⁵⁾ (proiecte de cercetare postdoctorală) precum și de tip TE⁽⁶⁾ (proiecte de cercetare pentru stimularea tinerelor echipe independente). În cadrul competițiilor de tip PD finanțarea s-a oprit la nivelul anilor 2021, iar în cadrul competiției de tip TE-2023⁽⁷⁾, se observă în tabelul de mai jos că discipline fundamentale ca matematica sau informatica au fost finanțate doar 1, respectiv 2 proiecte.

Domeniu	Numar proiecte TE aprobate (2023)
Biologie și ecologie	10
Chimie	10
Fizică	5
Informatică	2
Matematică	1
Medicină	14
Știința materialelor	10
Științe inginerești	19
Științe sociale și economice	9
Științe umaniste	10
Științele pământului și ale atmosferei	6
Științele vieții aplicate și biotehnologii	9

An	Numar de proiecte PD finanțate	Buget total proiecte PD	
		kRON	kEURO
2016	166	~41,210	~9,158
2019	225	55,000	11,702
2021	121	30,000	6,250

An	Numar de proiecte TE finanțate	Buget total proiecte TE	
		kRON	kEURO
2016	142	~64277	~14,284
2019	208	~91,834	~19,539
2021	161	72,700	15,146
2023	105	52,500	10,500

Din acest motiv Asociația Ad Astra își exprimă îngrijorarea cu lipsa totală de reacție din partea universităților și institutelor de cercetare. Ținem să menționăm că aceste competiții creează oportunități favorabile pentru cercetătorii individuali, și reprezintă o platformă de stimulare meritocratică a cercetării în România, spre deosebire de proiectele de tip nucleu/finanțare instituțională, și a căror finanțare se află sub controlul celor care, din păcate, (încă) domină politic aceste organizații.

De asemenea ținem să reamintim că în pactul național pentru cercetare⁽⁸⁾ inițiat acum 4 ani de către asociația Ad Astra, ținta asumată de către anumite partide politice a fost de 1% din PIB (cca. 3 mld Euro).

Asociația Ad Astra propune, ca o măsură urgentă, alocarea în fiecare an a 0,1% din PIB, adică cca 300 mil Euro, credite de angajament, pentru o competiție nouă de tip IDEI. Aceasta competiție ar trebui să asigure finanțarea a 300--500 de proiecte, în valoare de 600.000--1 mil Euro, cu o durată de desfășurare de 2-3 ani. Desfășurarea competiției trebuie să fie predictibilă, cu un calendar anual fix. Doar o astfel de predictibilitate poate crea, pentru cercetători, așteptarea că și-ar putea desfășura activitatea adecvat în România. În același timp dorim să atragem un semnal de alarmă în ceea ce privește calitatea procesului de evaluare aferent proiectelor de tip PCE, TE și PD. În acest sens, Asociația Ad Astra propune ca, pentru a evita (sau a minimiza) orice formă de conflict de interese, procesul de evaluare al acestor proiecte să fie efectuat exclusiv de către cercetători selecționați din afara țării.

Prin această petiție, Asociația Ad Astra invită persoane și organizații, în primul rând universități, institute precum și alte organizații de cercetare, să susțină public această propunere prin trimiterea unei scrisori de adeziune pe adresa de email a asociației: outreachadastra@gmail.com, asociația Ad Astra urmând să facă public pe site-ul propriu (<https://ad-astra.ro>) numele organizațiilor care și-au exprimat adeziunea.

Asociația "Ad Astra"

(1) - <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie-pce>

(2) - <https://www.poc.research.gov.ro/ro/articol/4420/oi-cercetare-comunicare-s-au-lansat-apelurile-de-proiecte-privind-finanarea-proiectelor-care-vizeaza-sinergia-cu-ac-iunile-orizont-europa-i-alte-programe-europene-in-cadrul-p1-pocidif>

(3) - https://www.poc.research.gov.ro/uploads/2021-2027/conditie-favorizanta/sncisi_19-iulie.pdf

(4) - <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie>

(5) - <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-postdoctorala>

(6) - <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-pentru-stimularea-tinerelor-echipe-independente>

(7) - <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-pentru-stimularea-tinerelor-echipe-independente-te>

(8) - <https://ad-astra.ro/2020/11/16/asociatia-ad-astra-lanseaza-pactul-national-pentru-cercetare/>